

פרשת וארא

וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד (ט, ז)

להתבונן, מדוע דוקא במכת הדבר שלח פרעה לבדוק אצל בני ישראל אם מתו ממקנם, והרי המכות כולן פסחו על ישראל ושם לא מצינו ששלח לבדוק זאת, ובמכת ערוב אף נאמר במפורש יפלה בין ישראל למצרים, ומ"מ לא שלח פרעה לראות אם אכן התקיימה הפלאה זו, ומדוע דוקא במכת הדבר עשה כן.

ויש ליישב, דהנה יש לדייק דבמכת דבר נאמר "ולא ימות מכל לבני ישראל דבר", ומדנקט "כל" ר"ל דלא ימות ממקנה ישראל אף שלא מפני מכת הדבר, ואף אם היתה להם בהמה שנטתה למות, עשה ה' שלא תמות כל זמן שהיה למצרים מכת הדבר.

ונמצא שפרעה ראה במכה זו הצלה מיוחדת שנעשתה לישראל, שכן עד עתה ביתר המכות ראה שהקב"ה מכה רק את המצרים ולא את היהודים, אבל במכת הדבר הבחין דמחד תהיה מכה על מקנה מצרים, ומצד שני תהיה הצלה למקנה ישראל שלא ימותו אף מיתה טבעית, וזהו ששלח לבדוק האם כך הוא הדבר, וראה שבאמת לא מת ממקנה ישראל עד אחד, אפי' מסיבות אחרות, ואעפ"כ הכביד את לבו.

ועוד י"ל, דהנה במכת ערוב כתיב דבארץ גושן ששם היו בני ישראל לא היה ערוב, וכן במכת ברד כתיב דלא היתה בארץ גושן, אבל במכת דבר לא הוזכרה ארץ גושן, אלא נאמר בסתם "והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים וכו'", וצ"ב טעם הדבר.

ואשר נראה דהנה במכת בכורות (פי"א פסוק ז') מצינו, שמשא אמר לפרעה שהקב"ה יפלה בין מצרים ובין ישראל, וברש"י (יב, יג) חידש שאף בכורי ישראל ששהו באותה עת בבתי המצרים, אפילו הכי לא מתו, עי"ש. נמצא דההצלה לישראל לא היתה רק בארץ גושן, אלא בכל מקום שבו היו היהודים בעת המכה.

ומעתה י"ל, דגם במכת דבר היה כן, שהיו בהמות ממקנה ישראל ששהו באיזורי המצרים במקום שהיתה מכת הדבר, ואף המצרים הכניסו בהמות ישראל לרשותם, כדי לראות אם ינצלו, שהרי אלו שהיו בארץ גושן אין מהם ראייה שלא הוכו, דהתם לא הגיעה המכה, אבל במצרים שהיתה המכה, שם מוכחת ההפלאה בין מצרים לישראל, ואפיה"כ לא מת אף אחד ממקנה ישראל, ולכך לא הוזכרה ארץ גושן. וזהו ששלח פרעה לראות אם המכה שנגזרה על כל מקנה מצרים פסח על מקנה ישראל כולו אף אלו שהיו בתוככי מצרים, ובכך ודאי נראה בחוש ההפלאה שהפלה ה' בין ישראל ובין מצרים.

מקור: נתיב רפאל